

विशेष लेख...

जेव्हा कायद्याचे रक्षकच गुन्हा करतात तेव्हा...!

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल
ज्योतिर्मय साहित्य

जेव्हा कायद्याचे रक्षक (पोलीस न्यायाधीश) गुन्हेगार बनतात, तेव्हा न्यायव्यवस्थेवरील लोकांचा विश्वास उडतो, समाजातील सुरक्षितता धोक्यात येते आणि नैतिक अधःपतन होते. अशा परिस्थितीत कायद्याचे राज्य धोक्यात येते, जिथे रक्षकच भक्षक बनून अत्याचार, भ्रष्टाचार किंवा खोटे गुन्हे दाखल करतात.

न्यायाधीश हे कायद्याचे रक्षक मानले जातात.

न्यायाधीश हे कायद्याचे आणि संविधानाचे रक्षक म्हणून काम करतात, जे पुराव्यांच्या आधारे न्याय सुनिश्चित करतात. स्वतंत्र न्यायपालिका कार्यकारी मंडळावर नियंत्रण ठेवते, नागरिकांच्या मूलभूत हक्कांचे संरक्षण करते आणि कायद्याचे राज्य टिकवून ठेवते. ते संविधानाचे रक्षक असून, कायदे संविधानानुसार आहेत की नाही हे तपासण्यासाठी न्यायालयीन पुनरावलोकन करतात.

परंतु अलीकडेच अशा काही घटना समोर आल्या आहेत जिथे खुद्द न्यायाधीशांवरच चोरीचे किंवा भ्रष्टाचाराचे गंभीर आरोप झाले आहेत. मात्र, सर्वच न्यायाधीश चोर नसतात. न्यायव्यवस्था ही आजही लोकांच्या विश्वासावर टिकून आहे.

अलीकडच्या घटना काय दर्शवतात?

अमरावतीमध्ये एकाच वेळी फेब्रुवारी २०२६ मध्ये ५ घरात चोरी झाल्याची धक्कादायक घटना घडली होती. येथे न्यायाधीश स्वतः चोरीचे बळी ठरले होते.

भारताच्या इतिहासात धनीराम मित्तल नावाचा एक शातिर चोर होऊन गेला, ज्याने बनावट न्यायाधीश बनून हरियाणामध्ये ४० दिवस निर्णय सुनावले आणि हजारो कैद्यांची सुटका केली होती.

पंजाबमधील पटियाला येथे एका सिव्हिल जजवर, एका मृत न्यायाधीशाच्या घरातून दागिने आणि रोख रक्कम चोरल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. कोर्टाने या प्रकरणात न्यायाधीशाचा अटकपूर्व जामीन फेटाळताना स्पष्ट केले की, "कायदा कोणाहीपेक्षा वरचढ नाही".

पंजाबच्या पटियाला येथे एका दिवाणी न्यायाधीशाने (कनिष्ठ विभाग) मृत अतिरिक्त जिल्हा आणि सत्र न्यायाधीशाच्या (दिवंगत कंवलजीत सिंग) निवासस्थानातून दागिने व मौल्यवान वस्तू चोरी केल्याचा धक्कादायक आरोप आहे. या प्रकरणी पंजाबच्या न्यायालयाने आरोपी न्यायाधीशाला (बिक्रमदीप सिंग) अटकपूर्व जामीन नाकारला आहे. हा गुन्हा गेल्या वर्षी मृत न्यायाधीशाच्या निधनाच्या रात्री घडल्याचे अहवालात म्हटले आहे.

अतिरिक्त जिल्हा व सत्र न्यायालयाने जामीन नाकारताना सांगितले की, ही घटना एका न्यायिक अधिकाऱ्याकडून अपेक्षित असलेल्या अखंडतेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण करते.

आरोपीने हे आरोप फेटाळले असून, आपल्याला अडकवण्यासाठी हे कृत्य करण्यात आल्याचे आणि मृत न्यायाधीशाच्या मुलानेच वस्तू सुरक्षित ठेवण्यास सांगितल्याचे म्हटले आहे.

पुरावा: सीसीटीव्ही फुटेज आणि व्हॉट्सअप चॅटमध्ये आरोपीच्या दाव्याचे समर्थन होत नाही, असे न्यायालयाने नमूद केले.

कोणतीही व्यक्ती कायद्यापेक्षा मोठी नसते, असे निरीक्षण नोंदवून न्यायालयाने, आरोपी न्यायिक अधिकारी असल्याने त्याला विशेष संरक्षण मिळण्याचा हक्क आहे हा युक्तिवाद फेटाळून लावला.

"आरोपांचे गांभीर्य, प्रथमदर्शनी पुरावा आणि वसुलीची आवश्यकता लक्षात घेता, हे प्रकरण अटकपूर्व जामीन मंजूर करण्यास योग्य नाही," असे अर्ज फेटाळताना आदेशात म्हटले आहे.

जर एखाद्या न्यायाधीशाने गुन्हा केला, तर त्यांच्यावर कारवाई करण्यासाठी उच्च न्यायालयाची परवानगी लागते. संविधानानुसार गैरवर्तन सिद्ध झाल्यास राष्ट्रपतींच्या आदेशाने त्यांना पदावरून दूरही केले जाऊ शकते.

जेव्हा कायद्याचे रक्षकच गुन्हा करतात, तेव्हा लोकांचा न्यायव्यवस्थेवरील विश्वास डळमळीत होतो, हे मात्र नक्की!!

देशभरातील हिंदू संमेलन हिंदूत्वाचा भाव जागृत करीत आहेत - सुहास राव हिरेमठ

ज्योतिर्मय साहित्य

पुणे - सकल हिंदू समाज द्वारा देशपातळीवर विविध ठिकाणी आयोजित हिंदू मेळाव्यांमुळे समाजामध्ये हिंदूत्वाचा भाव जागृत होत असल्याचे राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे अखिल भारतीय केंद्रीय कार्यकारीणी सदस्य सुहासराव हिरेमठ यांनी सांगितले. कर्णेनगर येथील मधुसंचय गणपती ट्रस्ट व अलंकार दत्त मंदिर समिती द्वारा आयोजित नव सहाद्री वस्ती विराट हिंदू संमेलनामध्ये हिरेमठ बोलत होते. ते पुढे म्हणाले, "इंग्रजांनी दीडशे वर्षे आपल्यावर राज्य करून हिंदू समाज जातीपातीमध्ये विभागला परंतु आता भाषा, वेशभूषा वेगवेगळ्या असल्या तरी हिंदू म्हणून आम्ही एक आहोत हे अशा संमेलनाद्वारे दाखवून देत आहोत. जगाच्या कल्याणासाठी व विश्व शांतीसाठी हिंदू समाज एकत्रित आला पाहिजे याचबरोबर राष्ट्राच्या विकासासाठी सर्वांनी

योगदान देणे आवश्यक आहे".

राष्ट्रीय सेविका समितीच्या वैष्णवी सहस्रबुध्दे यांचे मातृशक्ती संबोधन झाले त्या भाषणात म्हणाल्या, आपल्या हिंदू संस्कृतीवर पाश्चात्य संस्कृतीचे आक्रमण झाले असून आपली हिंदू संस्कृती टिकवली पाहिजे त्यासाठी कुटुंब व्यवस्था टिकली पाहिजे. आपल्या परंपरा विसरता कामा नये. देशाला परम वैभवाकडे न्यायचे असेल तर पंचपरिवर्तन म्हणजे स्वबोध, सामाजिक समरसता, कुटुंब प्रबोधन, पर्यावरण संरक्षण, नागरी कर्तव्ये पालन द्वारे समाजामध्ये कार्यकरावे. भाषा, भूषा, भोजन, भ्रमण, भजन ह्या गोष्टी सर्वांनी एकत्रित आचरणात आणाव्यात व भारतीय संस्कृतीचे रक्षण करावे असे कळकळीचे आवाहन त्यांनी यावेळी केले.

युनायटेड वेस्टर्न सभागृहात संपन्न झालेल्या ह्या हिंदू संमेलन कार्यक्रमाच्या सुरवातीस अनिल खाडिलकर यांनी शंखध्वनी करून मंगलमय

वातावरण निर्माण केले. सुरेशराव हिरेमठ, रजनी जोशी, महेश पानसे, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे कर्णेनगर संघचालक उदयन पाठक यांचे हस्ते द्वीपप्रज्वलन करण्यात आले. अश्विनी साने व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी "जयोस्तुते" समूह गीत सादर केले. अनंत रुक्मिणी मधील बाल कलाकारांनी गणेश वंदना सादर केली. चैत्राली मानकर हिने छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या कार्यातील पोवाडा सादर केला. प्रमुख पाहुण्यांचे महेश पानसे व रजनी जोशीराव यांनी स्वागत केले. अश्विनी साने व राष्ट्रीय सेविका समितीच्या सेविकांनी संपूर्ण वंदेमातरम म्हटल्यानंतर कार्यक्रमाची सांगता झाली. प्रशांत कुलकर्णी यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचलन केले. गोंदवले परिवारातील दिलीप साळुंखे यांचा प्रातिनिधिक सत्कार करण्यात आले. याप्रसंगी सांस्कृतिक वार्तापत्राच्या विशेष अंकाचे पाहुण्यांचे हस्ते प्रकाशन करण्यात आले.

भय्य शोभायात्रेमध्ये ढोल ताशा सह नागरिक सहभागी

कर्णेनगर भगवैभय : हिंदू संमेलनाच्या कार्यक्रमाच्या सुरवातीस कर्णेनगर, अलंकार, नवसहाद्री, परिसरातील नागरिकांनी भय्य शोभायात्रा काढली रमांबिका मंदिरापासून निघालेली ही शोभायात्रा ताथवडे उद्यान मार्गे राजा मंत्री रस्त्यावरून संमेलन सभागृह येथे सांगता झाली. यात नागरिक, महिला मोठ्या संख्येने उपस्थितपणे सहभागी झाल्या होत्या. भगवै झेंडे, हिंदू संमेलन फलक घेऊन उत्साहात ढोल ताशा सह शोभा यात्रा निघाली होती. यामध्ये बाल, तरुण, जेष्ठ नागरिक, विविध सामाजिक संस्था, संघटनांचे पदाधिकारी, हिंदूत्वनिष्ठ नागरिक पारंपरिक वेशभूषेतील यांचा सहभाग हे ह्या शोभायात्रेचे वैशिष्ट्य होते. यामुळे संपूर्ण परिसर हिंदुमय झाला होता.

मराठी भाषा परिषदेच्या अध्यक्षपदी डॉ. सर्जेराव जिगे

विभागातील चार जिल्हाध्यक्षांची नियुक्ती जाहीर

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर - मराठी भाषा परिषदेच्या वतीने दि. ३१ मार्च २०२६ रोजी छत्रपती संभाजीनगर येथील विवेकानंद महाविद्यालय येथे डॉ. सर्जेराव जिगे यांच्या अध्यक्षतेखाली एक दिवसीय परिषद संपन्न झाली. या परिषदेचे उद्घाटन संत तुकाराम महाराजांची प्रतिमेला पुष्प अर्पण आणि बोधिवृक्षाला जल अर्पण करून ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. वासुदेव मुलाटे यांच्या हस्ते झाले.

या परिषदेपूर्वीच मराठवाडा मुक्तिसंग्रामाचे औचित्य साधून १७ सप्टेंबर २०२५ रोजी अंबड जिल्हा जालना येथे व्यापक अशा विभागीय बैठकीत मराठी भाषा परिषदेची स्थापना करण्यात आली होती. या बैठकीसाठी विद्यापीठ परीक्षेत्रातील जालना, छत्रपती संभाजीनगर, बीड, धाराशिव या जिल्हातील तीस - पस्तीस मराठी विषयाचे प्राध्यापक - साहित्यिक उपस्थित होते. याच बैठकीत मराठी भाषा परिषदेची भूमिका स्पष्ट करून परिषदेचे कार्यपद्धती निश्चित करण्यात आली. त्या वेळी मराठी भाषा परिषदेचे अध्यक्ष म्हणून प्रोफेसर डॉ. सर्जेराव जिगे-पाटील यांची सर्वानुमते बिनविरोध निवड करण्यात आली.

मराठी भाषा परिषदेच्या माध्यमातून मराठी - भाषेचा विकास आणि संवर्धनासाठी महत्वपूर्ण कार्य करण्याचा संकल्प सर्व उपस्थित प्राध्यापक-साहित्यिकांनी केला. या परिषदेच्या माध्यमातून मराठीच्या बोली, लोप पावत चाललेले शब्द, भाषा व साहित्याच्या इतिहासाचे संशोधन - लेखन होणार आहे. तसेच परिषदेचे एक नियतकालिक सुरू करण्यात येणार आहे. असे सर्वानुमते ठरविण्यात आले.

छत्रपती संभाजीनगर येथे संपन्न झालेल्या एक दिवसीय परिषदेत परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. सर्जेराव जिगे यांनी धाराशिव, बीड, जालना आणि छत्रपती संभाजीनगर या चार जिल्हांच्या जिल्हा

कार्यकारी जाहीर केल्या. त्यामध्ये धाराशिव जिल्हाध्यक्ष म्हणून डॉ. हुमंत माने, बीड जिल्हाध्यक्षपदी - डॉ. मनोहर सिरसाठ, जालना जिल्हाध्यक्षपदी डॉ. पंडित राममाळ आणि छत्रपती संभाजीनगर जिल्हाध्यक्षपदी डॉ. अर्चना सोनवणे यांच्या नावाची घोषणा करण्यात आली. या कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक डॉ. मोहन सौंदर्य यांनी केले. सूत्रसंचालन डॉ. सहदेव रसाळ यांनी केले तर आभार डॉ. दिलीप बिरुटे यांनी व्यक्त केले. या कार्यक्रमासाठी विद्यापीठ परीक्षेत्रातील मोठ्या संख्येने मराठीचे प्राध्यापक उपस्थित होते. यामध्ये प्रामुख्याने डॉ. राम रौनेकर डॉ. सुभाष बागल, डॉ. सोपान सुरवसे, डॉ. गोवर्धन मुळक, डॉ. कैलास इंगळे, डॉ. राजाराम सोनटके, डॉ. नवनाथ गोरे, डॉ. अनिल गर्जे, डॉ. अनिता खंडागळे, डॉ. यशवंत सोनवणे, डॉ. के. एम. कांबळे, डॉ. विनायक काळे, डॉ. पुरुषोत्तम जुने, डॉ. संतोष चव्हाण, डॉ. उमेश मुंडे, डॉ. गोपीनाथ बोडखे, डॉ. बाळासाहेब कटारे, रेखा वाघ, डॉ. रमेश देवडे, डॉ. वंदना पाटील, डॉ. सुखदेव इगारे, डॉ. संजय शिंदे, डॉ. वासुदेव उगले आदींची उपस्थिती होती. या कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी डॉ. युवराज धबडगे, डॉ. दिलीप बिरुटे, डॉ. शिवाजी हुसे, डॉ. मोहन सौंदर्य, डॉ. सुधाकर जाधव, डॉ. इश्वर अडसूळ आदींनी परिश्रम घेतले. याप्रसंगी मराठवाड्यातील विविध जिल्हातील प्राध्यापक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. डॉ. सर्जेराव जिगे हे प्रतिष्ठान महाविद्यालय पैठण येथे मराठीचे प्रोफेसर असून ते डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या मराठी अभ्यास मंडळाचे अध्यक्ष, सदस्य, विद्यापरिषद, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ., निमंत्रक, विद्यापीठ विकास मंच, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ., अध्यक्ष, भाषा साहित्य संस्कृती आणि संशोधन परिषद, अशा विविध जबाबदाऱ्या यशस्वीपणे पार पाडत आहेत.

मृत्युपत्रामागची वेदना

ज्योतिर्मय साहित्य

हिराचंद अत्यंत मेहनती आणि व्यापारामध्ये कुशल असलेला एक व्यापारी. वडिलोपार्जित कांही मालमत्ता त्यांना आपल्या पुर्वजाकडून आल्या होत्या. त्यानंतर त्यांनी आपल्या मेहनतीने खुप कांही कमावले होते. वडिलोपार्जित दुकाने जुन्या व्यापारपेटेमध्ये एका इमारतीमध्ये होते.

त्यानंतर स्वकष्टाजीत कमाईने त्यांनी नव्या नगरामध्ये मोठी व्यापारी जागा आणि कांही शेती सुध्दा घेतली होती. या सुखी संसारामध्ये दोन मुले एक मुलगी असे तीन अपत्य हिराचंदला होते. लग्नानंतर एका मुलीला जन्म देऊन हिराचंदची मुलगी वारली होती. त्यामुळे त्या चिमीला म्हणजे हिराचंदची नात हिला सांभाळण्याची जबाबदारी सुध्दा हिराचंद यांच्या कुटुंबावर होती.

सुखी घरांमध्ये हिराचंद यांनी आपल्या मुलांना त्या जुन्या व्यापारी पेटेतल्या दुकानांमध्ये व्यवसाय सुरू करून दिला. आपण मात्र एका जागेवर व्यवसाय न करता फ्रिल्हा स्वस्वरातील वेगवेगळे व्यवसाय तो करीत असे. हातात पैसा यायचा. मुलांपेक्षाही जास्तीचे पैसे हिराचंद कमवायचा. त्यामुळे त्यांची उपजिविका आपल्या स्वतंत्र कामावर होती. वयाच्या एका टप्प्यावर हिराचंदची पत्नी त्यांची साथ सोडून गेली. अन् कांहीच दिवसांनी दोन्ही मुलांनी आपआपले स्वतंत्र संसार थाटले. त्यातच हिराचंदला कर्णबध्दता म्हणजे पूर्णपणे बहिरेपणा आला. पत्नी गेली, बहिरेपणा आला आणि मुलांनी साथ सोडली या गोष्टीचा मोठा धक्का हिराचंदला बसला. परंतु त्यांची नात चिमीने त्यांना आधार दिला. हिराचंदसोबत ती सावलीसारखी राहिली.

चिमीचे शिक्षण पूर्ण झाले आणि ती बेंगलोर येथे एक चांगल्या कंपनीत नोकरीस लागली. तिलाही चांगला मोठा पगार असल्याने ती स्वतःच्या पायावर उभी राहिली. या काळात हिराचंद आपल्या मुलांकडे राहू लागला. एकू येत नसल्याने मान सन्मान या गोष्टीची कांही चिंता त्यांना नव्हती. त्यामुळे कोण काय बोलले याचा त्यांच्यावर कांहीच फरक पडत नव्हता. याचा परिणाम मात्र

त्यांच्या व्यापारावर झाला. मुले सुना हिराचंदची काळजी घेऊ लागले. एकाच जागेवर बसून राहण्यापेक्षा एकएका मुलांकडे कांही दिवस राहून आपले जीवन व्यतीत हिराचंद करीत होता. अडचण एकच होती ती म्हणजे ऐकू न येण्याची. कोण काय बोलतय हे ऐकूच येत नसल्याने केवळ त्यांचेशी बोलताना इशारा करून ज्या गोष्टी बोलत ते त्यांना कळत असे. परंतु बोलण्याच्या हावभावावरून कांही समज येत नसे. त्यामुळे एखाद्या जागेवर बैठक जरी बसली तरी ती हिराचंदसाठी अमादीच एक शब्द ऐकू न येणारी असायची.

माधव सूर्यवंशी माकणीकर नो. 95278 53953

हळूहळू हिराचंदचे वय वाढत होते तसे त्यास स्वतःलाच भिती वाटत होती. आपण मरण्यापूर्वी एकदा सर्व मालमत्तेची विभागणी करून हस्तांतरण करावे व या जबाबदारीतून सुटवावे असे त्यास सदैव वाटू लागले. या गोष्टीची त्यांनी आपल्या मुलांसोबत चर्चासुध्दा केली परंतु एवढी कशाची घाई आहे असे सांगून

मुले ती गोष्ट टाळत आले. तरीही त्यांनी वकीलाकडे जाऊन आपला मानस बोलून दाखवला व मालमत्ता हस्तांतरणाचा एक कच्चा मसुदा तयार करून ठेवला. कधी कधी हिराचंदला वाटायचे की ही संपत्ती आहे म्हणून कदाचित मुलांमध्ये एकोपा आहे. कदाचित ही संपत्ती वाटणी करून दिली तर ते एकमेकांमध्ये जिक्काळा ठेऊन राहतील की नाही अशी भिती वाटत असल्याने तो निर्णय थोडा लांबणीवर टाकत होते.

त्यातही त्यांचे वकील हिराचंदला म्हणाले की संपत्ती नावावर आहे म्हणून मुले व सुना एवढी काळजी घेतात. संपत्तीचे हस्तांतरण करून आपण चुक करीत आहात. परंतु आपल्याच परिवारावर असे प्रश्न तयार करून पाहण्याची हिंमत हिराचंदची होत नव्हती.

(क्रमशः)

जात्यावरच्या
ओव्या.....

बोल बोलून खरे
लोक झालेत देव
खर्याखोट्याची पारख
मनी करून ठेव ||५८०||

बोलणारे खरे
गेले मातीत मिळून
खोट्या चे झिलकरी
घेती खर्याला गळून ||५८१||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे
श्लोक-भाग १५-१६

ज्योतिर्मय साहित्य

काही लोक गैरमागिने अमाप संपत्ती कमावतात परंतु अंत्यसमयी त्यातील काहीही कामी येत नाही. करोडोंची संपत्ती असते परंतु एखाद्या दुर्धर आजाराने दवाखान्यात दाखल व्हावे लागले की पैसा सुद्धा त्याला बरे करू शकत नाही. आयुष्य वाढवून मिळत नाही की गेलेले क्षण परत येत नाहीत. हे सगळे सोडून कधीही अचानक जावे लागते. नाही घडीचा भरवसा, कोण काळ येईल कैसा हेच खरे. समर्थ म्हणतात

घटका गेली, पळे गेली, तास वाजे ठणाणा,
आयुष्याचा नाश होतो राम कारे म्हणाना“

प्रत्येक क्षण मृत्यूच्या दिशेने जात असताना, संसाराच्या मायेत न अडकता ईश्वराचे (रामाचे) नामस्मरण करावे, कारण तोच कायमचा आधार आहे. म्हणून जोपर्यंत आयुष्य आहे तोपर्यंत आपण आपला प्रत्येक क्षण सार्थकी लावला पाहिजे आणि परमेश्वर प्रामीच्या दिशेने पाऊल टाकले पाहिजे. तेच मानवी जीवनाचे अंतिम ध्येय आहे.

स्वसंवाद : माझ्या आयुष्यात मी हे केले किंवा हे सगळे

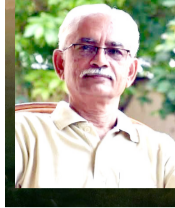
माझ्यामुळे आहे असा अहंकार बाळगतो का ?

पैसा, पद, प्रतिष्ठा या गोष्टी कायमच्या नाहीत हे मला खरोखर पटते का ?

मरे एक त्याचा दुजा शोक वाहे।
अकस्मात तोही पुढे जात आहे।।

पुरेना जर्नी लोभ रे क्षोभ त्याते।

उगवतीचे रंग

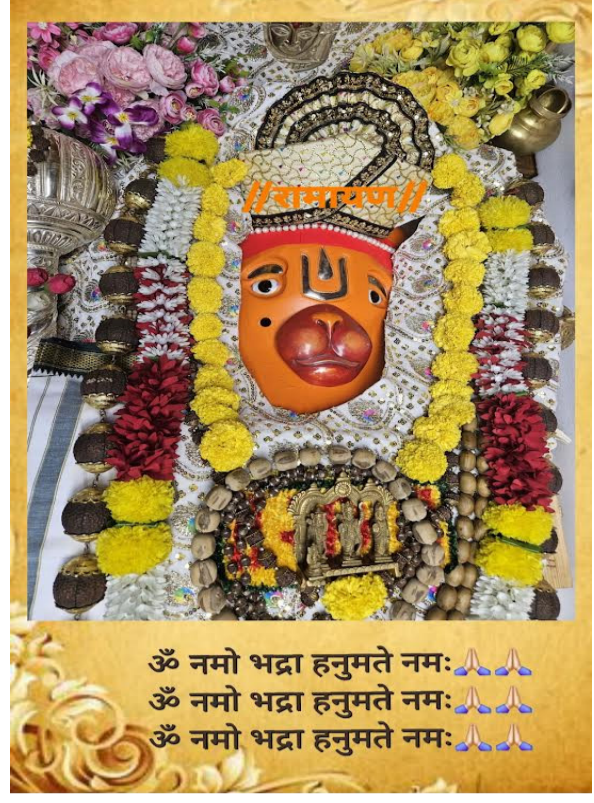
विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

म्हणोनी जर्नी मागुता जन्म घेते।।१६।।

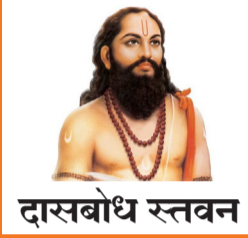
अर्थ : आपली प्रिय किंवा जिह्वाळ्याची व्यक्ती गेली, मरण पावली म्हणजे दुःख होणे स्वाभाविक आहे. परंतु अशा व्यक्तीच्या निधनाचे दुःख करीत बसणारा देखील त्याच रांगेत उभा असतो आणि अकस्मात त्याला देखील हे जग सोडून जावे लागते. शोक हा लोभ किंवा मोहापोटी असतो. त्यातून क्षोभ म्हणजे नाशालाच जन्म मिळतो म्हणून माणूस पुन्हा पुन्हा जन्म मरणाच्या फेऱ्यात अडकतो.

विवेचन : आधीच्या श्लोकात समर्थ आपल्याला काळ हा आपल्या पाठीशी लागलेला आहे हे अटळ सत्य सांगतात. भगवद्गीतेत सांगितल्याप्रमाणे जातस्य हि ध्रुव मृत्यू. जो जन्मला त्याला मृत्यू निश्चित आहे. या श्लोकात ते

मृत्यूबद्दलच अधिक सांगून आपल्याला जागृत करण्याचा प्रयत्न करतात. आपली प्रिय व्यक्ती मरण पावली म्हणजे दुःख होणे स्वाभाविक आहे. आपण आपल्या प्रिय व्यक्तीच्या दुःखाचा शोक करत बसतो परंतु हा शोक लोभ किंवा मोहाच्या पोटी असतो असेच समर्थाना सांगायचे आहे. कारण त्यातून क्षोभ निर्माण होतो आणि हा क्षोभ सर्वनाशाला कारणीभूत ठरतो. (क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

दासबोध स्तवन

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

देहान्त निरूपण

ज्योतिर्मय साहित्य

सद्गुरू शरण गेल्यावर ते आपली काळजी वहाण्यास सदैव तयार असतात. एकदा का परमार्थाच्या मार्गाला लागला तर कितीही अडचणी आल्या तरी पैलतीरावर सुखरूप पोहचवण्याचे कार्य सद्गुरू करतात. आपण त्यांच्या विचारांवर गाढ श्रद्धा ठेवली पाहिजे. त्यांच्या विरुद्ध कोणतेही वाईट कर्म करू नये. एकदा का त्यांना शरण गेला तर शिष्याला अनेक प्रकारे सांभाळून परमार्थामध्ये लहानाचा मोठा करतात. त्याची आध्यात्मिक प्रगती करतात. त्याच्या तील अज्ञानत्व संपवून टाकतात व पूर्ण ज्ञानी बनवतात. सद्गुरू ची भक्ति ज्यांचे कडू होते ते धन्य होय. सद्गुरूंच्या भक्ति मुळे साधक मोक्षास पात्र ठरतो. मनापासून ख-या श्रद्धेने सद्गुरूंच्या पायाशी सतत नतमस्तक व्हावे.

देहबुद्धीचा त्याग करून, भगवंताचे अनुसंधान राखावे. शुध्द वातावरण व पवित्र आचरण ठेवावे देह मनाने सतत वृत्ती स्थिर ठेवावी. स्वतः सुधारण्यासाठी प्रयत्न करावा. विषयांची व लौकिकाची आस सोडावी. कोणाचेही मन न दुखवता सर्वांनी प्रेमाने आदराने वागावे, मनुष्य जन्माला आले आहेत तर हा देह माझा !! असे न म्हणता परमार्थाचे साधन समजावे. सर्वांनी देवकूप होण्याचा प्रयत्न करावा. मनामध्ये सतत भगवंताची स्मृति आणि कर्तव्याच्या जागृतीची जाणिव ठेवावी.

।।जय जय रघुवीर समर्थ।।
।।श्रीराम जय राम जय राम।।
दशक सातवा समाप्त

श्री क्षेत्र नैमिष्यारण्य
भागवत कथा व
हरिनाम सप्ताह

भागवत कथाकार :

आदरणीय श्री चैतन्य महाराज देगलूरकर
कथेचे श्रवण करताना धावते संकलन
मधुकर बोरीकर 9403061886

पुढे.....

7, 5, 11, 8 असे चार विभाग या स्कंदात आहेत. पहिले 7 अध्याय धर्माचा विचार करणारे, नंतरचे 5 अर्थ, नंतरचे 11 अध्याय नंतरचे 8 मोक्षाचा विचार करतात.

आपण धर्माने का वागावे? द्रौपदी धर्मराज्यास विचारते तुम्हाला धर्मराज म्हणतात, तर तुम्हाला वनवास व अधर्माने सदैव वागणाऱ्या दुर्योधनास राज्यपद. मग तुम्ही धर्माने वागून उपयोग काय? धर्मराज म्हणाले, मला कांहीं मिळावे म्हणून मी धर्माने वागत नाही, तर मी धर्माने वागावे अशी माणूस असल्याने माझ्याकडून अपेक्षा आहे. माणूस नवीन दिसला की कुत्रा भूंकतो. तो त्याचा धर्म आहे आपला धर्म हा की त्या माणसाची विचारपूस करणे. हा आपला धर्म आहे. आपण कुठे जायचे? किती दिवस मुक्काम? असे रिकामटेकड्याचे प्रश्न कधीतरी स्वतःला विचारावेत.

धर्माचे पालन मोक्षासाठी करावे. देवाशिवाय दुसरा विचार न करणे हा आमचा धर्म आहे.

गुणाः स्वयमेव संपदाः
नान्यः कश्चन विद्यते
धर्माने वागले की अर्थ सुद्धा मिळते. अशा पैशातून दान करा, मदत करा, तीर्थ यात्रा करा. हा पैसा कामाच्या परिपूर्ती साठी करू नये. ययाती राजाचे चरित्र या साठी आले आहे की विषयाचे सेवन कुठवर करू नये! रामाने अहिरावण महिरावण मारले त्यांच्या रक्ताचा एक 5 थेंब जरी भुमीवर पडला की त्यातून हजारा अहि, महि रावण निर्माण होत. आपल्या मनातील इच्छेचे अहि, माहि रावण कधी मरणार? महाभारतात म्हटले आहे की इच्छा सतत वाढतच जातात. आपण धर्म, मोक्ष प्राप्ती साठी करावा. स्वर्ग प्राप्त करून सुख भोगण्यासाठी नाही. क्रमशः.....

उत्सवामध्ये भगवंताचे प्रेम हाच मुख्य भाग आहे

त्याला पोषक म्हणून असावेत. आपला प्रत्येक सण आपल्याला भगवंताची आठवण करून देण्यासाठी आहे. देवदेवतांच्या उत्सवाचा हेतूही भगवंताचे प्रेम वाढीला लागणे हाच आहे. दिवाळीमध्ये फटाके उडवणे, गोड खाणे, फराळ करणे या सर्व गोष्टी मागचे दुःख विसरण्याकरिता म्हणून आहेत. उत्सव काय, सण काय, धार्मिक कृत्ये काय, तीर्थक्षेत्रे, पूजापठण, इत्यादि सर्वांचे कार्य भगवंताचे प्रेम मिळविणे हेच मुख्यतः आहे. आपल्या हातून घडणारे प्रत्येक कर्म भगवंताच्या कृपेने होते आहे ही भावना निर्माण झाली पाहिजे, म्हणजे हवेनकोपण नाहीसे होऊन, त्याच्या ठिकाणी प्रेम उत्पन्न होईल. देवाचे प्रेम यायला त्याची भीती गेली पाहिजे. आपण भुतांखेतांवर आपला विश्वास नाही असे म्हणतो; पण करणी केलेला कुणी माणूस भेटला असताना किंवा पछाडलेला माणूस बघितल्यावर, आपल्याला त्याची भीती उत्पन्न होते. जी भीती आपल्याला भुतांखेतांची वाटते तीच देवाबद्दल वाटली तर आपल्याला त्याच्याबद्दल प्रेम कसे उत्पन्न होणार ? तेव्हा प्रथम देवाबद्दलची भीती मनातून काढून टाका. देव कधीही कोणाचे वाईट करणार नाही याची खात्री बाळगा.

परमेश्वर देवाचे सागर आहे. आपल्या बाळाला दुःख व्हावे असे माझीला कधी वाटेल का ? आपण तिला मनापासून हाकच मारीत नाही. भगवंताचे मना मनापासून घेतच नाही; इथेच आपले सर्व चुकते. तेव्हा, गोंदवल्यास आल्यासारखे, रामाजवळ जाऊन आता तुम्ही एकच मागा, 'रामा, तुझे प्रेम आम्हाला दे.' तुम्ही मागाल ते तो तुम्हाला खात्रीने देईल ह्यावर विश्वास ठेवा. तो त्याच्यासाठीच इथे उभा आहे. रामाची भक्ती करण्याने, आपला संसार आपली कल्पनाही होणार नाही इतका सुखाचा होईल. कोणत्याही परिस्थितीत नामाला सोडू नका. भगवंताच्या नामानेच त्याचा सहवास घेईल आणि त्याचे प्रेम उत्पन्न होईल. नाम हे भगवंताला अत्यंत जवळचे आहे. या नामाची तुम्ही संगत धरा, त्याचा सतत सहवास ठेवा, त्याला प्राणापलीकडे जगा; मग हेच नाम तुम्हाला थेट भगवंतापर्यंत पोहोचविल्याशिवाय राहणार नाही. जिथे राम तिथे नाम, आणि जिथे नाम तिथे राम. खरोखर तुम्ही नामात दंग होऊन स्वतःला विसरा, मग राम तुमच्यापुढेच उभा आहे. दृष्ट्यामध्ये असणारी भगवंताची खूण म्हणजे नाम होय. नामावर विश्वास बसणे महाभाग्याचे लक्षण आहे.

श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य
उत्सवासाठी तुम्हा सर्वांना बरेच कष्ट झाले. लग्नमध्ये खऱ्या विवाहविधीला, म्हणजे अंतरपाट धरून सप्तपदी होईपर्यंत, थोडाच वेळ लागतो; पण या संस्काराचे महत्त्व आणि गांभीर्य मनावर ठसावे म्हणून चार दिवस एवढे सोहाळे करतात. त्याचप्रमाणे, उत्सवामध्ये भगवंताचे प्रेम हे मुख्य आहे, बाकी आनंद आणि उत्साह हे

आरोग्य संजीवनी

हृदयाची काळजी घ्या, कोलेस्टेरॉल कमी करा

ज्योतिर्मय साहित्य

सोप्या भाषेत सांगायचे तर कोलेस्टेरॉल हा रक्तात असलेला घटक आहे. शरीरात रक्ताभिसरण सुरळीत सुरू राहावे वेगवेगळ्या अवयवांना ऊर्जा मिळावी यासाठी रक्तातील कोलेस्टेरॉलचा वापर होतो. नैसर्गिकरित्या शरीर कोलेस्टेरॉल तयार करते तसेच फास्ट फूड, जंक फूड, भरपूर तेलाचा वापर करून केलेले पदार्थ यांच्या सेवनामुळे शरीरात कृत्रिम कोलेस्टेरॉल प्रवेश करते. शरीरात कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण वाढले की ते रक्तवाहिन्यांजवळ चिकटून नव्या भिती, नवे अडथळे निर्माण करते. यामुळे शरीरात सतत सुरू असलेल्या रक्ताभिसरण प्रक्रियेवर परिणाम होतो. रक्ताभिसरणावर परिणाम झाल्यास तब्येत बिघडण्यास सुरुवात होते. शरीरात अतिरिक्त कोलेस्टेरॉलची निर्मिती होणे या आजाराला हायपर कोलेस्टेरॉलेमिया म्हणतात. शरीरात दोन प्रकारचे कोलेस्टेरॉल आढळते. कमी घनता असलेले लिपोप्रोटीन आणि जास्त घनतेचे लिपोप्रोटीन कोलेस्टेरॉल शरीरात आढळते. कोलेस्टेरॉलचे शरीरातील प्रमाण वाढण्याची अनेक कारणे आहेत. यातील २ प्रमुख कारणे

जर वजन जास्त असेल तर दोन पैकी किमान एक आणि काही वेळा दोन्ही कारणांमुळे शरीरात कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण जास्त असते. रक्ताची कोलेस्टेरॉल तपासणी करून घ्या. यात शरीरातील कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण समजेल. रक्तात २०० / कोलेस्टेरॉल असेल तर चिंतेची गरज नाही. पण रक्तात २००-२३९ / कोलेस्टेरॉल असेल तर कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण वाढायला सुरुवात झाली आहे हे लक्षात घ्या. जर रक्तात २४० / कोलेस्टेरॉल असेल तर कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण चिंताजनक आहे. कारण हे हाय कोलेस्टेरॉल आहे. ज्यांच्या शरीरात कोलेस्टेरॉलचे प्रमाण जास्त असते अशांना हृदयविकाराचा सर्वाधिक धोका असतो.

कोलेस्टेरॉल नियंत्रित ठेवण्याचे सोपे संकलन -
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

उपाय दररोज जास्तीत उकळलेले पाणी प्या. दररोज सकाळी तुळशीची २-४ स्वच्छ धुऊन घेतलेली पाने चावून खा. सकाळी एक ग्लास पाण्यात लेमनग्रास तेलाचे ५ थेंब टाकून ते पाणी प्या. लिंबू

पाण्याने धुवून घ्या नंतर दोन ग्लास पाणी भांड्यात उकळवत ठेवा. पाणी कोमट असताना त्यात लिंबू पिळा आणि लिंबाच्या साली पाण्यात टाका. लिंबाच्या साली टाकून घ्या. दररोज सकाळी ब्रश करण्याआधी लसणाच्या (गार्लिक) २-४ पाकळ्या चावून खा. किंवा लसणाच्या गोळ्या मिळतात त्या खायलाही हरकत नाही. लसणाच्या आहारात मर्यादित प्रमाणात रोजच्या आहारात मर्यादित प्रमाणात लसणाचा वापर करा. नारळ्याचा तेलापासून (कोकोनट ऑइल) तयार केलेल्या पदार्थांचे सेवन करा. माशापासून तयार केलेल्या तेलाचा (कॉड लिव्हर ऑइल) खाण्याच्या पदार्थांमध्ये वापर करा आणि त्या पदार्थांचे सेवन करा. ओमेगा-३ च्या गोळ्या घ्यायलाही हरकत नाही. ज्या पदार्थांमधून ब३, क आणि ई जीवनसत्व (व्हिटॅमिन ३, ,) मिळतात अशा पदार्थांचे सेवन करा. दररोज दुपारच्या जेवणात एक वाटी दह्याचे सेवन करा. दही पदार्थांच्या पचनासाठी मदत करते. फास्ट फूड, जंक फूड, तेलकट पदार्थ यांचे सेवन टाळा. साखर आणि मैदा यांचा वापर करून केलेल्या पदार्थांचे सेवन टाळा. बेकरी प्रॉडक्ट, चिप्स आणि वेफर्स खाणे टाळा. गोडव्यासाठी जेवणात साखरेऐवजी गुळाचा वापर करा. दररोज किमान एक तास योगासने करा. तसेच चालणे-फिरणेही ठेवा.

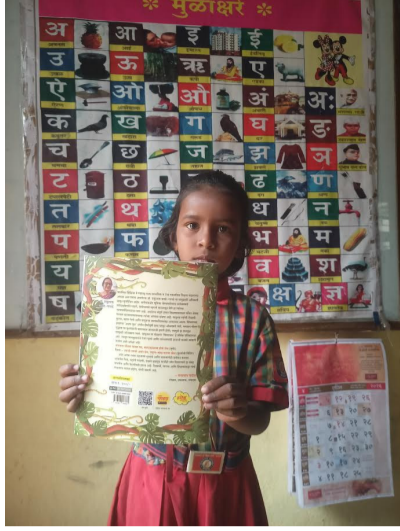
आनंदामृत
विचारमंथन प्राचीन वाङ्मयाचे...
अपर्णा परांजपे, कात्रज पुणे
मो. 95030 45495

वेताळ कथा २३ (वेताळ पंचविंशती)
एका साधकाला जीवनातील सततच्या चढ- उतारानी थकवा आला होता. सुखात तो हरवून जात असे आणि दुःखात खचून जात असे. तो एका ज्ञानी ऋषीकडे गेला. ऋषींनी त्याला सांगितले - "तू अनुभव नाहीस, तू त्याचा साक्षी आहेस." साधकाने हे समजून घेतले आणि जीवनाकडे वेगळ्या दृष्टीने पाहण्यास सुरुवात केली. हळूहळू त्याने अनुभवांपासून अंतर ठेवायला शिकले. तो पाहू लागला - पण गुरू लागला नाही. त्याचे मन शांत झाले. वेताळाने विचारले - साधकाला शांती कधी मिळाली? की त्यांना साक्षीभावाने पाहते? साधकाने खरा प्रश्न : "मी अनुभव नाही, मी त्याचा साक्षी आहे." येणारा प्रत्येक अनुभव येतो आणि जातो, तो टिकून राहू शकत नाही. या सगळ्यांकडे निहंतुक पाहणे जमले पाहिजे. भगवंत हृदयस्थ आहे

कणकण वेचिता साखर रवा

ज्योतिर्मय साहित्य

दोन दिवसापूर्वी आपल्या मोहिनी या मावशीबरोबर, खुशी माझ्या घरी आली होती. मोहिनीला मराठी अजिबात येत नाही कारण ती उत्तर प्रदेशची आहे. मोहिनी उमेश ठाकूर यांचा मुलगा कार्तिक आमच्या लोकमंगल ग्रुप शिक्षण संस्थेच्या मोळाचा ओढा-शाहूपुरी येथे बालवाडीत शिक्षण घेत आहे. मी व माझी पत्नी मोहिनी यांच्याबरोबर त्यांना मराठी अजिबात येत नसल्याने हिंदीमध्ये बोलत होतो. खुशी त्यांच्या शेजारी उभी राहून ऐकत होती. मी खुशीशी हिंदीमध्ये तू काय करतेस? असे विचारले तर तिने अगदी शुद्ध मराठीत मला उत्तर दिले. माझ्या लक्षात आले कि, खुशी हीपण आमच्याच घराच्या समोरील शाळेत बालवाडीत कार्तिक बरोबरच शिक्षण घेत आहे. मी खुशीला चपरोक प्रकाशनचे माझे मित्र घनश्याम पाटील यांनी मला दिलेले लाडोबा प्रकाशनचे डॉ. शंकुतला काळे-गावडे लेखिकेचे पिंपळपान हे कवितेचे पुस्तक दिले आणि कविता वाचण्यास सांगितले. खुशी या बालवाडीतील मुलीने या पुस्तकातील पहिला पाऊस, पिंपळपान, मुंगी या कविता वाचून दाखविल्या. मी एकदम आनंदलो. उत्तरप्रदेशमधून पोटपाण्यासाठी आलेले रामसूरत रामकिसन ठाकूर कुटुंब. रामसूरत यांची दिनेश, महेश, उमेश आणि सोनू ही चारही मूले वेगवेगळी कामे करून आपला संसार नेटाने चालवीत आहेत. रामसूरत हे २००० सालापासून मोळाचा ओढा-शाहूपुरी परिसरात उत्तरप्रदेशातून रहायला आले. ते आजूबाजूच्या परिसरात घरोघरी जाऊन बेकरी उत्पादने (खारी-टोस्ट) विकतात. खुशीचे वडील दिनेश हे लाकडीबाँक्स बनविण्याचे काम करतात. महेश ठाकूर हे वेल्डिंगचे काम करतात. उमेश ठाकूर व सोनू ठाकूर सेंटिंगचे काम करतात. रामसूरत यांची सर्व नातवंडे आमच्या लोकमंगल प्राथमिक शाळा व लोकमंगल माध्यमिक हायस्कूल मध्ये शिकत आहेत. खुशीची बहीण पुजा सातवीत शिकते. तीचा भाऊ मोहीत तिसरीत तर दुसरा भाऊ

आदर्श हा बालवाडीत शिकतोय. उत्तर प्रदेशमधून आलेल्या या कुटुंबातील पुढची सर्व पिढी मराठी भाषेमध्येच बोलणार, लिहिणार. या सर्व मुलांचा मित्र परिवार, शेजारी हे सर्व मराठीत बोलणारे. मराठी भाषा, संस्कृती आचार-विचार, सण-वार हे सर्व मराठी भाषिकांप्रमाणे ठाकूर यांच्या कुटुंबातील नव्या पिढीतील मंडळी साजरी करणार. अनुदानित मराठी शाळांची महाराष्ट्रामध्ये असणारी गरज अशा पद्धतीने जेव्हा मराठावाडीत आणि परंप्रांतातील मुले शिक्षण घेत असतात तेव्हा प्रकषिणे जाणवते. खुशीने मी दिलेल्या कवितेच्या पुस्तकातील उमेशाचा हावभावासह पिंपळपान ही कविता म्हणून दाखविली रंग माझा हिरवा गार वाच्याने मी झालो बेजार शेपटी आहे एक बारीक जो ओळखील त्याला खारीक. कधी होतो मी पिंपळ कुणी म्हणेल हा कोण बावळा ? मुले करिती माझी पिपाणी त्यावर गाती गोड गोड गाणी. कुणी काढिती माझे चित्र ते ते होतात माझे मित्र

ओळखा पाहू मी कोण ? नाही ओळखलंत । हलवली मान! अरे मी तर आहे पिंपळपान । ही कविता झाल्यावर खुशीने याच पुस्तकातील मुंगी ही कवितासुद्धा म्हणून दाखविली. या कवितेत शेवटच्या दोन ओळी आहेत...

दिसते ही एवढीशी मुंगी चावा घेताच येते की मुंगी ! घनश्याम पाटील यांनी 'पिंपळपान' या पुस्तकाच्या मलपुष्टावर लिहिलेल्या मजकुरात असे म्हंटले आहे कि, मुंगी कवितेतील कणकण वेचिता साखर रवा संकटाकाळाचा होतो ठेवा तसेच 'फुलांची मिटींग' या कवितेतील ज्याची त्याची असते वेळ, लहान मोठा मनाचा खेळ अशा अनेक रचना सहजपणे मुलांचे आणि

पालकांचेही प्रबोधन करतात. अतिशय अभ्यासात हुषार असलेली खुशी ही बालवाडीची विद्यार्थिनी योग्य ते शिक्षण व मार्गदर्शन मिळाल्यास स्वतःच्या कर्तृत्वाने मोठेपणी चांगली नोकरी-व्यवसाय करून आदर्श व्यक्तीमत्व बनू शकते. सध्या लोकमंगल प्राथमिक शाळेचे मुख्याध्यापक अनिल सुर्वे हे स्कॉलरशिपसाठी शाळेतील मुले शाळा सुटल्यावर आपल्या घरी घेऊन जातात आणि त्यांच्याकडून अभ्यास करून घेतात. यावर्षी चौथीच्या स्कॉलरशिपसाठी आमच्या शाहूपुरी शाळेतील विद्यार्थी नक्की मेरिट मध्ये येतील अशी खात्री अनिल सुर्वे सरांनी आम्हाला आणि पालकांना दिली आहे. पूर्वीच्या काळी म्हणजे साधारणपणे पन्नास वर्षापूर्वी शिक्षक आपल्या घरी आपल्या

विद्यार्थ्यांना बोलवून त्यांची मुक्कामाची सोय करून त्यांच्याकडून अभ्यास आणि इतर विषय करून घेत असत तसेच त्यांच्या कलागुणांना वाव देण्याचे काम करीत असत. वास्तविक त्याकाळात शिक्षकांना पगार तुटपुंजे होते. अजूनही अनिल सुर्वे यांच्यासारखे शिक्षक अशा पद्धतीचे काम करीत आहेत ही आनंददायी आणि आशादायी घटना दर्शविते. अनुदानित मराठी शाळांमध्ये विद्यार्थी संख्या वाढणे यासाठी मनापासून असेही प्रयत्न वेगवेगळ्या स्तरावरून समाजातून होणे गरजेचे आहेत. मी लगेचच दुसऱ्या दिवशी म्हणजे गुरुवारी अनिल सुर्वे सरांशी चर्चा करून खुशी या विद्यार्थिनीची जबाबदारी त्यांच्यावर सोपवली. मी म्हटले स्कॉलरशिपच्या मुलांबरोबर खुशीलाही तुमच्या घरी घेऊन जात जा. तीची अभ्यासाची असणारी आवड तुम्ही तिच्यामध्ये विकसीत करा. खुशीला मी पिंपळपान हे भेट दिलेले कवितेचे पुस्तक बघून ती हसखळी. खुशीने येत्या सहा महिन्यात या पुस्तकातील सर्व पंचवीसच्या आसपास असलेल्या कविता मला म्हणून

दाखविणारच असे सांगितले. मी दिलेली चॉकलेटस चघळत खुशी मला हे सर्व सांगत असताना तिच्या चेहऱ्यावरील निरागस आनंद मला माझ्या शाळांमध्ये विद्यार्थ्यांसाठी नव-नवीन योजना अंमलात आणण्यासाठी प्रेरणा देऊन गेला. लहान निरागस मुलांच्यात आपण मूल होऊन सहभागी होणे यासारखा आनंद नाही.

खुशी आली आमच्या घरी, हसत होती गोड परी। मराठी बोलली छान छान, वाचले तिने पिंपळपान। मुंगीवरती कविता गाई, ऐकून आम्ही खुशाल होई। शिकत जाई रोज नवी, खुशी बनेल मोठी कधी!

संगीत रणदुंदुभी हे नाटकाचे शताब्दी वर्षात पदार्पण

ज्योतिर्मय साहित्य

पुणे : पारतंत्र्यातील विलासापेक्षा स्वातंत्र्यासाठी लढताना येणारे मरण हे कैक पटींनी श्रेष्ठ आहे, असा संदेश देणारे मास्टर दीनानाथ यांच्या अलौकिक स्वरांनी गाजलेल्या पदांनी भारलेले आणि स्वातंत्र्यपूर्व काळात ब्रिटिशांनी बंदी घातलेले संगीत रणदुंदुभी हे नाटक शताब्दी वर्षात पदार्पण करत आहे.

परवशता पाश दैवे ज्याच्या गळा लागला हे नाथिका तेजस्विनी हिच्या तोंडी गाजलेले पद पुढे आशा भोसले यांनी अजरामर केले. उत्तम गायिका-अभिनेत्री असेल, तर अजूनही हे नाटक रंगभूमीवर आणण्यासाठी भरत नाट्य संशोधन मंदिर संस्था उत्सुक आहे, असे संस्थेचे रवींद्र खरे यांनी सांगितले. त्यांनी २५ वर्षापूर्वी हे नाटक दिग्दर्शित करून रंगमंचावर आणले होते.

वीर वामनराव जोशी यांनी लिहिलेल्या रणदुंदुभी नाटकाचा पहिला प्रयोग १७ फेब्रुवारी १९२७ रोजी झाला होता. किलोस्कर नाटक मंडळीतून बाहेर पडल्यानंतर मा. दीनानाथ मंगेशकर आणि नटश्रेष्ठ चिंतामणराव कोल्हटकर यांनी स्थापन केलेल्या बळवंत नाटक मंडळी संस्थेने या नाटकाची निर्मिती केली होती. पं. रामकृष्णबुवा वझे यांनी अभिजात रामसंगीतावर आधारित या नाटकातील पदांची स्वररचना केली होती, अशी माहिती संगीत रंगभूमीचे अभ्यासक आणि बालगंधर्व संगीत रसिक मंडळाचे अध्यक्ष सुरेश साखवळकर यांनी दिली.

द्वैत आणि अद्वैत
एकदा एका धार्मिक चर्चेत द्वैत आणि अद्वैत याविषयी चर्चा चाललेली होती. शंकराचार्य यांनी सोप्या भाषेत स्पष्ट केले कि, "ते म्हणाले "अर्थी" आणि "परमार्थी," यातील फरक जर समजून घेतला तर तुम्ही द्वैत आणि अद्वैत यांच्यात अडकत नाही नामजपाचे महत्व कलियुगात का महत्त्वाचे आहे की, त्यामुळे आपण स्वतःतच ईश्वर व त्याची शक्ती शोधली पाहिजे. पण त्यासाठी अभ्यास, साधना करा. म्हणून गुरू नाम महत्त्व सांगतात, वेगवेगळे लोक वेगवेगळ्या देवाला भजतात, कोणी रामाला, देवीला, मारूतीला, कृष्णाला वा लक्ष्मीला पण फळ वेगवेगळे मिळते का? नाही, कारण आपली म्हणजे माणसाची सी पुरुष्वाची आवड भिन्न भिन्न आहे. कोणाला 'असे' कुणाला 'तसे'. प्रत्येकाची आवड भिन्न असल्याने पूर्वीच वेगवेगळ्या देवदेवतांची प्रतिमा, पूजन, भक्ती करत म्हणजे सोप्या भाषेत तुम्हाला जसे आवडेल तसा परमार्थी होण्यासाठी प्रयत्न, साधना, तप, व्रत, सणवार करून पुण्य पदरात पाऊन घ्या. पदतं ना.. इतकं सोपं केलं, त्यामुळे द्वैत अद्वैत प्रश्न पडत नाही, पण आपणच त्याला कठीण करतो, संतादिक हे झाले, त्यां लोकांना हा प्रश्न पडला नाही. हा गहन विषय पण आपण तो समजून करणे म्हणजे परमार्थी.. आज एवढे पुरे.. गुड डे

दि. जैन कासार समाज संस्थेचा वधू-वर मेळावा यशस्वी

ऑनलाइन मेळाव्यात दीडशे उमेदवारांचा सहभाग

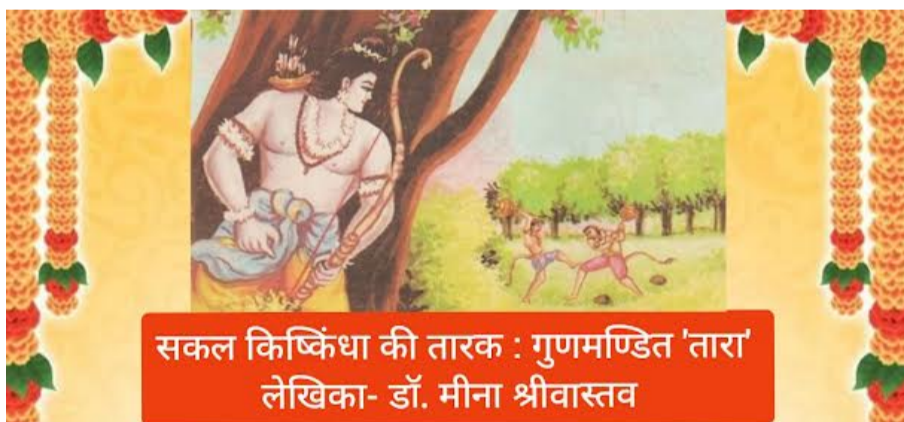
ज्योतिर्मय साहित्य

सांगली - दि. जैन कासार समाज संस्थेच्या वतीने जैन कासार समाजातील उमेदवारांचा ऑनलाइन वधू-वर मेळावा रविवार, दि. ५ एप्रिल रोजी उत्साहात संपन्न झाला. यावेळी देश-विदेशातून जवळपास दीडशे उमेदवार सहभागी झाले. मेळाव्याची सुरुवात अजित मोहिरे यांनी म्हटलेल्या णमोकार मंत्राने झाली. प्रास्ताविक संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष पोपटलाल डोले यांनी केले. संस्थेचा थोडक्यात आढावा घेत ते म्हणाले, आजच्या धावपळीच्या व वाढत्या आर्थिक खर्चाच्या काळात ऑनलाइन मेळावा हा एक चांगला पर्याय असून संस्थेने यासाठी प्रयत्न केले असून भविष्यातही असे मेळावे घेतले जातील. यामुळे प्रत्यक्ष मेळाव्यासाठी प्रवासाचा खर्च, राहण्याचा खर्च

आणि वेळ वाया जात नाही. तुम्ही घरबसल्या जगाच्या कोणत्याही कोपऱ्यातून सहभागी होऊ शकता. ज्यांना कामाच्या व्यापामुळे सुटी घेऊन प्रत्यक्ष मेळाव्याला जाणे शक्य नसते, त्यांच्यासाठी ऑनलाइन मेळावा हा एक उत्तम पर्याय ठरतो, असेही ते म्हणाले. **संस्थेचे अध्यक्ष विजय अण्णा कासार म्हणाले, दि. जैन कासार संस्था समाजाच्या उत्कर्षासाठी सतत प्रयत्नशील असून विविध उपक्रम राबवीत आहे. गेल्या १२ वर्षांपासून जैन कासार समाचार हे मासिक अखंडपणे सुरू आहे, मागील पंधरा वर्षांपासून गरजू विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शिष्यवृत्तीचे वाटप**

केले जात असून धुव फंड उभा करण्याचे काम सुरू आहे. आजपर्यंत सोलापूर, सांगली, मुंबई येथे वधू-वर मेळावे घेतले असून आता दरवर्षी ऑनलाइन मेळावा घेण्याचे नियोजन आहे. जैन कासार समाज संस्थेच्या वतीने मुनींच्या सात्रिध्यात धार्मिक शिबिरे, त्रैवार्षिक अधिवेशन होत असते. हा मेळावा यशस्वी करण्यासाठी केंद्रीय उपाध्यक्ष मुंबईचे प्रकाश मांगले, सचिव अजित मोहिरे, कोषाध्यक्ष महावीर मांगले, महिला अध्यक्षा एडव्होकेट प्रभाताई मांगले, एडव्होकेट नीताताई मंकाणी, संघटक प्रा. सुभाष दाडे,

कार्याध्यक्ष महावीर दुरुगकर, प्रा. धन्यकुमार बिराजदार, उदय लेंगडे (पुणे) आदींनी प्रयत्न केले. वधू-वर डिजिटल पीडीएफ फाईल करण्यासाठी वरद दुरुगकर तर झूम लिंक साठी लक्ष्मीकांत मांगले यांचे मोठे योगदान मिळाले. वधू-वरांना उपयुक्त अशा टीप देत सूत्रसंचालन करीत असलेले राजापूरच्या एडव्होकेट प्रभाताई मांगले, मुंबईच्या अरुणाताई मांगले, राजेश भडाळे व सचिव अजित मोहिरे (साडवली) यांनी छान सूत्रसंचालन केले. महावीर दुरुगकर यांनी आभार मानले. यावेळी अनेक उमेदवारांनी छान परिचय करून दिला. पालकांनीही मनोगत व्यक्त केले. जेष्ठ पत्रकार दयानंद मांगले, जैन कासार प्रतिष्ठानचे बाबुराव तंगा, सहसचिव सुहास काटकर, अशोक मोहिरे (रत्नागिरी) आदी उपस्थित होते.

सकल किष्किंधा की तारक : गुणमण्डित 'तारा' लेखिका- डॉ. मीना श्रीवास्तव

आगे..... बाली वध के उपरान्त श्रीराम अपने परम मित्र सुग्रीव को आज्ञा देते हैं, "हे सुग्रीव, अब अंगद को युवराज घोषित कर उसका युवराज्याभिषेक करो, साथ ही, अत्यंत आदरपूर्वक महारानी तारा को राजमाता का पद देकर सम्मानित करना। उसकी सलाह के अनुसार ही राज्य का कारोबार चलाना । तारा के सलाहकारों का यथोचित मान रखना। यह स्मरण रहे कि तुम्हारे बाद अंगद ही राजा होगा।" इस तरीके से श्रीराम ने सुग्रीव को तारा का यथोचित सम्मान रखने की आज्ञा दी और सुग्रीव ने राम की आज्ञा को प्रमाण माना। तारा ने भी राजनीति और कूटनीति का परिचय देते हुए सुग्रीव को राजा के रूप में स्वीकारा और वह किष्किंधा की राजमाता बनी। सुग्रीव का राज्यभिषेक होने पर बहुत सालों बाद राजसुख प्राप्त होने के कारण वह अपनी पत्नी रूमा के साथ भोगविलास में मग्न हुआ। श्रीराम को अब आभास हुआ कि सीता की खोज करने में सुग्रीव टालमटोल कर रहा है। तब उन्होंने लक्ष्मण से सुग्रीव से भेंट करने की आज्ञा दी। क्रोधावेश में लक्ष्मण सीधे सुग्रीव के अंतःपुर में पहुंचा, परन्तु उसे यहां अत्यंत व्यवहारकुशल तथा राजनीतिज्ञ राजमाता तारा मिली। वृत्त तो। यह जानती थी कि लक्ष्मण स्त्रियों का सदैव आदर करता है, इसलिए उसीने सर्वप्रथम लक्ष्मण के क्रोध का सामना किया। उसका क्रोध शांत होने के पश्चात उसने और सुग्रीव ने लक्ष्मण से कहा कि, वे सीता की खोज करने हेतु अपने दूत सारी दिशाओं में पहले ही रवाना कर चुके हैं। इस तरह राजमाता तारा सुग्रीव का कवच बनीं और उसकी बुद्धिमानी ने सुग्रीव की लक्ष्मण तथा श्रीराम के क्रोधान्नि से रक्षा की! इस बिकट परिस्थिति में तारा ने जो व्यवहारकुशलता दिखाई वह उसके बेजोड़ व्यक्तित्व की साक्षी है। इसका नाम ही तो तारा है यानी, तारक अर्थात् तारण करने वाली!

प्रा. भगवान केशव गावित (9307005431)
नाशिक जिल्ह्यातील सुरगाणा तालुक्यातील वडपडाडा सु. या गावातील कै.केशव गंगाराम गावित यांचा मुलगा प्रा.भगवान केशव गावित हे सद्या पुणे येथे पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळ या संस्थेच्या वरिष्ठ महाविद्यालयामध्ये ग्रंथपाल म्हणून कार्यरत आहेत. आदिवासी संस्कृतीशी नाळ जोडलेल्या प्रा. भगवान गावित यांचे पदवी (बी.ए. भूगोल विषयात) आणि पदव्युत्तर शिक्षण (एम.लिब.), ग्रंथालय शास्त्र शिक्षण नाशिक येथे झाले असून यांनी आपल्या मेहनतीच्या जोरावर ग्रंथालय शास्त्रामध्ये, नेट (सहाय्यक प्राध्यापक) परीक्षा पास केली असून पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळ या संस्थेच्या वरिष्ठ महाविद्यालयामध्ये ग्रंथपाल म्हणून कार्यरत आहेत. आपले ग्रंथपालाचे कार्य करत असताना त्यांनी पुणे जिल्ह्यामध्ये आपली यशस्वी वाटचाल सुरू केली आहे. आदिवासी समाजाचा एक साधारण मनुष्य पुण्यासारख्या स्पर्धेच्या शहरात आपल्या आदिवासी समाजाचा तसेच आपल्या सुरगाणा तालुक्याचे नाव उंचावत आहे ही एक सुरगाणा तालुक्याच्या दृष्टीने, गावाच्या दृष्टीने आणि त्यांच्या कुटुंबाच्या दृष्टीने अतिशय चांगली बाब मानावी लागेल. आपले कार्य मनापासून करीत असताना त्यांनी आदिवासी समाज, शिक्षण, आजूबाजूची परिस्थिती यावर बरेचसे लेखन वृत्तपत्राच्या माध्यमातून लोकांपर्यंत पोहोचवले आहे व पोहोचवत आहेत. **लेखन :** लोकमत, प्रभात, ज्योतिर्मय साहित्य, बोल नाशिक, दैनिक लोकमंथन, राजगड न्यूज, साप्ताहिक सकाळ इ. वृत्तपत्रांच्या माध्यमातून लेखन चालू आहे. **संशोधन लेख :** विविध चर्चासत्रे, कार्यशाळा तसेच राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय व राज्यस्तरीय पातळीवर जवळजवळ 15 संशोधन लेख प्रसिद्ध झाले आहेत. **सामाजिक पदे:** पुणे जिल्हा आदिवासी एम्प्लॉईज फेडरेशन पुणे जिल्हा यांच्या कार्यकारणीमध्ये (पुणे जिल्हा कार्याध्यक्ष). **पत्रकारितेमधील कार्यकाळ :** कार्यकारी संपादक-साप्ताहिक समाजवाचक, उपसंपादक- समर्थ २४ तास (ऑनलाईन न्यूज चॅनेल), वार्ताहर- सारथी महाराष्ट्राचा (ऑनलाईन न्यूज चॅनेल), लोकल सर्वच वर्तमानपत्र साठी बाळम्या तयार करणे व प्रसिद्धीसाठी देणे हे काम चालू आहे. **महाविद्यालयातील पदे व इतर जबाबदाऱ्या :** सद्य स्थितीत पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळ या संस्थेच्या वरिष्ठ महाविद्यालयामध्ये ग्रंथपाल म्हणून कार्यरत. **इतर जबाबदाऱ्या :** महाविद्यालय विकास समिती सदस्य, महाविद्यालय स्टिअरिंग समिती सदस्य, अंतर्गत गुणवत्ता अक्ष समिती सदस्य, NAAC समन्वयक, ग्रंथालय सल्लागार समिती सचिव, महाविद्यालय परीक्षा अधिकारी, करिअर कट्टा समन्वयक इ. व अजून नव्याच समित्यांमध्ये समिती सदस्य म्हणून जबाबदाऱ्या पार पाडत आहेत. **मिळालेले विविध पुरस्कार :** उल्कट शिक्षक पुरस्कार (इन्स्टिट्यूट ऑफ स्कॉलर), वेगुळूर, कर्नाटक यांचेकडून. • उल्कट तालुका समन्वयक (करिअर कट्टा): महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्रशिक्षण आणि महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र, महाराष्ट्र राज्य. • उल्कट जिल्हा समन्वयक (करिअर कट्टा): महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्रशिक्षण आणि महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र, महाराष्ट्र राज्य. • राज्यस्तरीय प्रकाशन संपादकीय समिती (करिअर कट्टा) विशेष पुरस्कार : महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्रशिक्षण आणि महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र, महाराष्ट्र राज्य. एक आदिवासी खेड्यातील मुलगा पुणेसारख्या ठिकाणी आपली संस्कृती बळकट करून शैक्षणिक व इतर क्षेत्रामध्ये आपली यशस्वी वाटचाल करीत आहेत.

साहित्यिक मित्रांनो, आता लिहा बिनधास्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ

ज्ञानमिर्मा
साहित्याचे विद्यार्थी

"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यार्थी.
साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुरस्कार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता! हो जाओ थुर्....
या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे.
- संजय व्यापारी, संपादक 7743918559
ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यार्थी

ऑनलाईन औषधोपचार

आज सकाळी झोते आहे ऑनलाईन मा आजारांमधून पाहू परतल्या औषधोपचार घ्या. हुडकी जगावारी परत नाही, वेळ व पैसा वाचवा 100 % खाकीशी इलाक, पुणेकर, पाकिस्तान, कन्या गौरी कोणालाही सांगण्यास काज वाढते अशा वेळीस फक्त फोव्हर सूची तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आधुनिक पद्धतीने हमाखाय उपाय केला जाईल. पोस्टाने औषध पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आधुनिकार्थी डॉ. संजय ए.एच. ३७ वर्षांचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 आरोग्यशा ३७ विविध शैक्षणिक समन्वयक रुग्णालयांमध्ये कार्यरत, आतापर्यंत ५ ऑनलाईन डॉक्टरांच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सम्मानित केले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, औषधसिद्ध बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुड-हुड-हुड एशिया रेकॉर्ड्स मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लिम असेी फक्त एकदा फोन करा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.

Dr Shaikh A H - 98606 99906

प्लास्टिकचे पुनर्निर्माण : स्मिता किंकळेंचा सचित्र सुझाव

ज्ञोतिर्मय साहित्य

जहांगीर कला दालनातील एक अनोख प्रदर्शन... अनोख माध्यम... अनोख तंत्र व शैली आणि विशेष म्हणजे अमूर्त स्वरूपात असूनही खूप कांही मूर्तपणे संवाद साधणार्या कलाकृती...!! उत्सुकता, जिज्ञासा आणि अद्भुततेचा सुंदर मिलाय म्हणजे चित्रकर्ता प्रा. स्मिता किंकळे यांच्या कलाकृती होय.

आज आपण सहज बाहेर नजर फिरवली तर लक्ष जातं ते टिकटिकाणी असलेल्या कचऱ्याकडे. त्या कचऱ्यात प्लास्टिक वस्तूच अधिकाधिक आढळतात. आपल्याला माहिती असेलच की प्लास्टिक ला मरण नाही. प्लास्टिक नष्ट होत नाही. मग अशा प्लास्टिकच काय करावं? हा प्रश्न मनांत धुसवत अनेक वर्षे जीवंत ठेवणार्या चित्रकर्ता प्रा.स्मिता किंकळे यांनी त्यावर एक नामी उपाय शोधला आहे. त्याविषयी माहिती घेण्यापूर्वी...

प्लास्टिक संबंधी गुड न्यूज प्लास्टिकचे विघटन करणारे जिवाणू निर्माण झाले, तरच प्लास्टिक नष्ट करणे शक्य होईल. २००१ साली जपानमध्ये असे जिवाणू सापडले होते, पण त्यांचा प्लास्टिक खाण्याचा वेग फारच कमी होता. २०१६मध्ये जगाला कळाले की, इंडोओनेला सकाइनसिस नावाचे जिवाणू चक्रे प्लास्टिक खातात. हा जिवाणू ऊर्जास्रोत म्हणून प्लास्टिकमधील कार्बन वापरतो. याचा

प्लास्टिक खाण्याचा वेग कमी असल्याने त्याचे म्युटेशन करून तो वाढवण्याचा प्रयत्न चालू आहे. सूक्ष्मजीवांचे हे रहस्य उलगडले, तर शाश्वत भविष्य निर्माण होऊ शकते. प्लास्टिक वरील उपाय कांही देशांत पुनर्निर्माण करता येणारे डबे परत घेतात आणि त्याबद्दलचा पैसे परत करतात. बेल्जियम सारख्या देशात उत्पादन करताना पर्यावरणाला जितका धोका जास्त, तितकी उत्पादकाला जास्त किंमत द्यावी लागते. त्यामुळे बेल्जियम मधील पीव्हीसी () वापरात घट झाली आहे. हा झाला ताल्युता उपाय. तरी ग्राहकांनी 'तीन आर' च्या सवयी अंगी बाणवल्या तर खूप फरक पडू शकेल.

१) रिफ्यूस - नाकारणे - कॅरी बॅग, पॉलिथीन (७५ मायक्रोनपेक्षा कमी जाडीच्या), फुग्यांसाठी वापरली जाणारी प्लास्टिक स्टिक, कॅडी स्टिक, थर्मकोल (पॉलिस्टायरीन), प्लास्टिकच्या प्लेट, कप, ग्लास, चमचे, चाकू, स्ट्रॉ, ट्रे, मिठाईच्या डब्यांना लावण्यात येणारा प्लास्टिकचा कागद, इन्व्हिडेशन कार्ड, सिगरेटचे पाकीट, १०० मायक्रॉनहून कमी प्लास्टिक किंवा पीव्हीसी बॅर इतर यांना नकार देणे.

२) रिड्यूस - कमी करणे - प्लास्टिक वापर शक्य तितका कमी करणे

३) रियुज - पुनर्वापर करणे - एकल प्लास्टिकचा पुन्हा वापर करता

येत नाही. तर झाडे लावण्यासाठी, सजावटीसाठी जाड प्लास्टिक डबे वापरता येतात.

फार प्राचीन काळापासून नैसर्गिक रेझिन आणि इतर वनस्पतिजन्य पदार्थ वापरले जात होते. १८६२मध्ये अलेक्झेंडर पार्कसेन, सेल्युलोज नायट्रेट आणि कापू मिसळून पहिले कृत्रिम प्लास्टिक विकसित केले. १८९७ मध्ये डब्ल्यू क्रीश यांनी दुधाच्या प्रथिनांपासून प्लास्टिक तयार केले. १९०७ मध्ये सेल्युलोज नायट्रेट वापरून टेबल टेनिस बॉल तयार करण्यात आला, तेव्हापासून हळूहळू प्लास्टिकचा वापर वाढू लागला.... इतका की चीनची ग्रेट भिंत किंवा पिरॅमिड्स यांच्या बरोबरीने स्पेनच्या

किनाऱ्यावर साठलेल्या पांढऱ्या प्लास्टिकचा मोठा भाग अवकाशातून दिसतो.

२१ व्या शतकातील प्लास्टिक ची व्याप्ती एकविसाव्या शतकात आपल्या दैनंदिन जीवनात प्लास्टिकचा वापर मोठ्या प्रमाणात वाढला. त्याचे जेवढे फायदे आहेत, त्यापेक्षा तोटे मोठे आहेत. त्याचा एक मोठा तोटा हा की निसर्गामध्ये या प्लास्टिकचे विघटन होत नाही. पृथ्वीवरील सर्व स्तरांवर प्लास्टिकचे साठे वाढत चालले आहेत. एकूण प्लास्टिक चक्रे ८३० कोटी टन - म्हणजे प्रतिमाणशी दीड कोटी टन इतके! प्लास्टिकच्या प्रदूषणाने समुद्र, नद्या, जमिनी

प्रभावित झाल्या आहेत. या परिणामांबाबत लोकांना म्हणजे एकूणच ग्राहकांना सजग करण्यासाठी *५ जून* हा दिवस दर वर्षी *पर्यावरण दिन* म्हणून साजरा केला जातो.

स्पेनमध्ये, एकदा वापरल्या जाणाऱ्या प्लास्टिक पिशव्यांचा वापर अजूनही जास्त आहे. प्रत्येक नागरिक दरवर्षी सरासरी १४४ पिशव्या टाकून देतो, ज्यांचे आयुष्य फक्त १२ मिनिटे असते, परंतु त्यांचे विघटन अर्ध्या शतका पेक्षा जास्त असू शकते. संपूर्ण युरोपमध्ये दरवर्षी जवळजवळ १००

अब्ज पिशव्या वितरित केल्या जातात, ज्यामुळे लाखो टन कचरा निर्माण होतो. परिणामी, एक महत्त्वपूर्ण भाग नद्या, माती आणि महासागरांना प्रदूषित करतो, ज्यामध्ये हवा आणि पिण्याच्या पाण्याचा आधीच भाग असलेल्या सूक्ष्म प्लास्टिकचा समावेश आहे.

निसर्गाच्या पारंपरिक जीवनपद्धतीत जळणं ही केवळ विनाशाची क्रिया नव्हती, तर ती रूपांतराची प्रक्रिया होती. जंगलात किंवा शेतीत जळलेल्या भागातून राख मातीमध्ये मिसळत असे, जमिनीला उब मिळत असे आणि त्या उष्णतेतून

बीज पुन्हा अंकुरत असे. या आगीत शेवट नव्हता, ती एका मोठ्या चक्राची मध्यरेषा होती. जळणं म्हणजे विनाश नव्हता, तर पुनर्जन्माची तयारी होती. मूळ आदिवासी जीवन जवळून अनुभवणार्या चित्रकर्ता प्रा.स्मिता यांचं चिंतन सुरू होतं.

आधुनिक काळात आग आणि जळणं वेगळ्या अर्थाने समोर येतं. विकासाच्या नावाखाली होणाऱ्या प्रक्रिया जमिनीच्या नैसर्गिक संतुलनाला तोडतात. जंगलं नष्ट होतात, जमीन खणली जाते, पाणी विपारी होतं आणि मातीचा थकवा

वाढतो. पूर्वी जळण्या नंतर राख मातीला सुपीक बनवत असे पण आज जळलेल्या जमिनीतून जीवन उगवण्याची शक्यता कमी होत चालली आहे.

या बदलाच्या दृश्यात प्लास्टिक एक ठळक वस्तू म्हणून उभं राहतं. प्लास्टिक हे आधुनिक काळाचं एक विरोधाभासी अवशेष आहे, जे निसर्गाच्या चक्रात फिट होत नाही. प्लास्टिकच्या कचऱ्यामुळे महासागर, जलमार्ग, आणि अन्नसाखळेत सूक्ष्म प्लास्टिक मिसळतं, ज्यामुळे मानवाच्या आरोग्यावर परिणाम होतो. प्लास्टिक जळल्याने वातावरणात कार्बन उत्सर्जन वाढतं आणि

दीर्घकालीन परिणाम होतात. प्लास्टिकच्या कहरामुळे सागरी जीव, पक्षी, आणि प्राणी प्लास्टिक खाऊन मृत्युमुखी पडतात. सूक्ष्म प्लास्टिक अन्न आणि पाण्यात मिसळून मानवाच्या आरोग्यावर परिणाम करते, फुफुसांवर होतो आणि कर्करोगाचा धोका वाढतो.

या समस्येवर उपाय म्हणून जागतिक स्तरावर प्लास्टिक प्रदूषणाचा अंत करण्याचे प्रयत्न सुरू आहेत. प्लास्टिकचा वापर कमी करणे, पुनर्वापर करणे, आणि शाश्वत पर्यायांना प्रोत्साहन देणे आवश्यक आहे. असा एक पर्याय म्हणजे किंकळेंच्या कलाकृतींचे स्मित प्रा.स्मिता किंकळे यांच्या कलाकृती म्हणजे टाकाऊ म्हणून पाहिल्या जाणाऱ्या परंतु नष्ट न होणाऱ्या प्लास्टिक रूपा भस्मासुरालाच कला संस्कारात बदल करून वातावरण हलकं फुलकं करणार्या कलाकृतीत परावर्तित करणारं सृजन आहेत.

प्लास्टिकच्या रंगीत पड्या, विशिष्ट जाळीच्या पोतात दक्षतेने गुंफायच्या, त्यांना रंग च्या उष्णतेने विरघळवून एकमेकांना चित्कवायचे....हे सारं करीत असताना रंगयोजने पासून तर एकूण पृष्ठभागाचा तेल सांभाळत किंकळेची कलाकृती स्मित करू लागते. आपल्याही धकाधकीच्या जीवनात चेहर्यावर स्मित हास्य आणायचे असेल तर ह्या प्रदर्शनाला भेट दिलीच पाहिजे.

कलाविष्कार...

डॉ. गजानन सिताराम शेपाळ
८९०८०४०२१६

जीवन उगवण्याची शक्यता कमी होत चालली आहे. या बदलाच्या दृश्यात प्लास्टिक एक ठळक वस्तू म्हणून उभं राहतं. प्लास्टिक हे आधुनिक काळाचं एक विरोधाभासी अवशेष आहे, जे निसर्गाच्या चक्रात फिट होत नाही. प्लास्टिकच्या कचऱ्यामुळे महासागर, जलमार्ग, आणि अन्नसाखळेत सूक्ष्म प्लास्टिक मिसळतं, ज्यामुळे मानवाच्या आरोग्यावर परिणाम होतो. प्लास्टिक जळल्याने वातावरणात कार्बन उत्सर्जन वाढतं आणि

उन्नती सोशल फाउंडेशनमध्ये भाजपाचा वर्धापन दिन उत्साहात

ज्ञोतिर्मय साहित्य

पुणे : पिंपळे सौदागर येथील उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या प्रांगणात भारतीय जनता पक्षाचा वर्धापन दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. पिंपरी - चिंचवडचे आ. शंकर जगताप, भाजपा शहराध्यक्ष तथा नगरसेवक शत्रुघ्न बापू काटे तसेच प्रभागातील भाजपा नगरसेविका डॉ. कुंदताई भिसे यांच्या मार्गदर्शनाखाली सोमवार दि. ६ रोजी सकाळी झालेल्या या कार्यक्रमात उन्नती सोशल फाउंडेशनचे संस्थापक संजय भिसे यांच्या हस्ते ध्वजवंदन करण्यात आले. दिवसेंदिवस झपाट्याने प्रगतीपथावर

वाटचाल करणाऱ्या पक्षाच्या आणखी वाढीसाठी आणि विस्तारासाठी प्रयत्न करण्याचे आवाहन यावेळी संजय भिसे यांनी केले. याप्रसंगी ऑल सिनिअर सिटीझन असोसिएशनचे सचिव सखाराम ढाकणे, उपाध्यक्ष अनिल कुलकर्णी, लिनितर गार्डन ज्येष्ठ नागरिक संघटनेचे अध्यक्ष अशोक वारकर तसेच परिसरातील महिला, पुरुष मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. " भारतीय जनता पार्टीचा विजय असो ", जय श्रीराम , " भारतमाता की जय " च्या घोषणा देत उपस्थितांनी पक्षाच्या वर्धापन दिनानिमित्त एकमेकांना शुभेच्छा दिल्या.

लक्षद्वीप प्रवास - अंतर्मनात कोरलेला अनुभव

ज्ञोतिर्मय साहित्य

दि. २३ मार्च २०२६ रोजी सायंकाळी ४:३० वाजता कॅडिलिया क्रूसेस द्वारे आमचा प्रवास सुरू झाला. अथांग अरबी समुद्राच्या लाटांवरून मार्गक्रमण करत दि. २५ मार्च रोजी सकाळी ९:३० वाजता आम्ही लक्षद्वीपच्या सागरकिनारी पोहोचलो.

समुद्राच्या निळ्याशा रंगाला मध्ये दूरवर दिसणारी नारळाच्या बनानी नटलेली बेटे शांत, स्वच्छ आणि प्रदूषणमुक्त मनाला भुळ घालणारी होती. मोठ्या प्लॅटफॉर्म सट्टा जहाजा वरून छोट्या बोटीने आम्हाला जेट्टी पर्यंत पांहेहोवण्यात आले.

त्यानंतर स्थानिक वाहनांद्वारे आम्ही एका रमणीय सागरी किनाऱ्यावर पोहोचलो. तेथे विविध जलक्रीडा (वॉटर स्पोर्ट्स) उपलब्ध होत्या. त्यापैकी 'ग्लास बॉटम बोट राईड' हा अनुभव आम्ही निवडला. या बोटीच्या माध्यमातून सुमारे ३-४ कि.मी. अंतरावर सागरी तळाचे अप्रतिम

निरिक्षण करता आले. रंगीबेरंगी मासे, प्रचंड आकाराचे कासव, विविध सागरी वनस्पती आणि प्रवाळ भिती यांचे दर्शन हा एक विलक्षण अनुभव होता. स्वच्छ, निळसर पाणी आणि पांढरी वालुकामय किनारपट्टी ही या प्रदेशाची ठळक वैशिष्ट्ये आहेत. सागरी तळावर काही 'सी काकडी' व औषधी गुणधर्म असलेल्या वनस्पती आढळल्या. स्थानिक बोट चालकाकडून त्यांचे आर्थिक व औषधी महत्त्व समजले. तासाभाराच्या या प्रवासानंतर आम्ही

किनाऱ्यावर परतलो आणि सर्वानी सागरी स्नानाचा मनमोहाद आनंद घेतला. किनाऱ्यावर कपडे बदलण्यासाठी व स्वच्छतागृहाची चांगली सुविधा उपलब्ध होती. येथील नारळबागा आणि मच्छीमार व्यवसाय हे स्थानिक लोकांच्या

नंतर इंग्रजांच्या अधिपत्याखाली हा प्रदेश राहिला. सन १९५६ मध्ये केंद्रशासित प्रदेशाचा दर्जा मिळाला आणि १ नोव्हेंबर १९७३ पासून 'लक्षद्वीप' हे नाव अधिकृतपणे देण्यात आले. येथे मुख्य भाषा मलयाळम असून बहुसंख्य लोक सुन्नी मुस्लिम आहेत. पर्यावरण संवर्धनासाठी येथे पर्यटनावर काही निर्बंध असून भारतीय नागरिकांना परमिट घेणे आवश्यक आहे.

दुपारी सुमारे ३:३० वाजता आम्ही पुन्हा कूडवर परतलो. सायंकाळी ६ वाजता परतीचा प्रवास सुरू झाला आणि दि. २७ मार्च रोजी सकाळी ८:३० वाजता मुंबई

लाटांबरोबरचे दिवस : अलिबाग

ज्ञोतिर्मय साहित्य

(मागील अंकावरून) अलिबाग ट्रिप : दिवस दुसरा दुसऱ्या दिवशी लवकर उठून आम्ही अलिबाग बीच वर गेलो. सकाळच्या वातावरणात बीच वर खूपच छान वाटत होतं. कोवळे सुर्यकिरण पाण्यात पडत होते. त्यामुळे पाणी चमकत होतं. बराच वेळ आम्ही कोवळ्या उन्हात, कडेच्या लाटांमध्ये वॉक केला. पायांना मऊ वाळूचा स्पर्श सुखावत होता.

इथल्या वाळू वर पण लाटांनी सगळीकडे एकसारखे ठसे उमटवले होते. एवढ्या मोठ्या समुद्रकिनाऱ्यावर काळ्या वाळूवर लाटांमुळे तयार होणारे एकसारखे ठसे, आकाशात सूर्योदयाच्या वेळची विविध रंगांची उधळण, त्यात नुकताच उगवलेला लालबुंद सूर्य, समोर पसरलेला अथांग सागर, पांढऱ्या शुभ्र लाटा. निसर्ग खूप मोठा कलाकार आहे, हे क्षणोक्षणी जाणवत होतं.

थोड्या वेळाने सगळ्यांनी त्यांच्या आवडत्या वॉटर राईडस् च्या आनंद घेतला. त्यानंतर आम्ही समुद्रातच काही अंतरावर असलेल्या कुलाबा किल्ल्याकडे निघालो. पाणी कमी होतं. त्यामुळे आम्ही चालतच किल्ल्याकडे निघालो. आमच्या

चपला किनाऱ्यावर खूप लांब सोडल्या होत्या. एव्हाना आम्ही त्यापासून खूप लांब पाण्यात आलो होतो. परत जाऊन त्या आणण्यापेक्षा आम्ही तसेच अनवाणी पायांनी किल्ल्याकडे निघालो. आणि पूर्ण किल्ला आम्ही अनवाणी पायांनेच फिरलो. तो अजून एक विशेष आणि मजेशीर अनुभव ठरला.

हा एक ऐतिहासिक समुद्री किल्ला आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आपल्या नौदलासाठी बांधलेला हा किल्ला मराठा साम्राज्याच्या शौर्याची साक्ष देतो. आता किल्ल्याची अवस्था ठीक नसली तरी तिथे फिरताना उंच तटबंदी, दगडी बांधकाम, शांत वातावरण, समुद्री लाटांचा आवाज हे सारे एक सुखद अनुभव देतात.

आत मध्ये एक सिद्धिविनायकाचे खूप सुंदर दगडी मंदिर आहे. मंदिराच्या आवारात एक दगडी तुळशी वृंदावन आहे. मंदिराच्या आत एक वेगळीच शांतता आहे. गाभाऱ्यात पाऊल ठेवताच मन शांत झालं. या मंदिरात एक सुखद समाधान वाटलं.

पूर्ण किल्ला फिरून झाल्यावर आम्ही परत बीचवर आलो. सगळ्यांना भूक लागली होती. तिथेच एक चांगले रेस्टॉरंट पाहून मस्त नाश्ता केला. दुपारी

विश्रांती घेऊन संध्याकाळी परत बीच वर गेलो. किनाऱ्यावर निवांत बसून सूर्यास्ताचा आनंद घेतला. माझ्या मैत्रिणीला वॉटर राईडस् खूपच आवडतात. त्यासाठी ती अक्षरशः वेडी होते. त्यामुळे तिला परत वॉटर राईडस् करायच्या होत्या. पण तिला एकटीला ते तिकिट देत नव्हते. ग्रुप असेल तरच देत होते. मला वॉटर राईडस् ची भीती वाटते त्यामुळे मला जायचं नव्हतं. बराच वेळ विनवणी करूनही तिकीट मिळना. तेंव्हा ती रडवेली झाली. इतक्यात शैलेशने जाऊन परत एका वॉटर राईडस्

वाल्या माणसाला मनवले. त्यांनी हाक मारून सांगितले की हे तयार झाले वॉटर राईड घ्यायला. पटकन या. हे ऐकून तिच्या चेहऱ्यावरचे हावभाव एकदम बदलले. इतकी

खुश झाली की हसत हसत पळतच ती राईड घ्यायला गेली. आम्ही सगळे हसत होतो. राईड घेऊन परतल्यावर तिच्या चेहऱ्यावर जग जिंकल्याचा आनंद होता. खूप खुश वेडी होते. तिच्या चेहऱ्यावर चा आनंद पाहून आम्हाला पण खूप आनंद झाला.

अलिबाग ट्रिप : दिवस तिसरा : अकस्मात दिसलेले स्वर्गवत सरोवर आणि स्वच्छ सुंदर किहिम बीच तिसऱ्या दिवशी आम्ही सकाळी लवकर उठून किहिम बीच ला निघालो. रिसॉर्ट पासून तो बीच बराच लांब होता. आजूबाजूची नारळी झाडे, कोकणी घरे, निसर्ग पहात आमचा प्रवास चालू होता. तेव्हाद्वारात मला एके ठिकाणी पाण्यात कमळाची फुले उमललेली

उत्तरून तिथे आले. त्यांचीही प्रतिक्रिया माझ्यापेक्षा वेगळी नव्हती. इतके सुंदर आणि नयनरम्य दृश्य होते काय सांगू! एक स्वर्गवत मोठे सरोवर पूर्ण कमळाच्या फुलांनी भरलेले. काही फुले पांढरी तर काही गुलाबी रंगाची होती. काठावरची नारळाची झाडे त्या सरोवराच्या सौंदर्यात भर टाकत होती. त्यांच्या पांदांमधून डोकावणारा नुकताच उगवलेला सूर्य! सरोवराला लागूनच एक महादेवाचे दगडी मंदिर. आवारातच एक विहीर.

अहाहा! तिथे ते अलौकिक सौंदर्य पाहण्यात आम्ही मग्न झालो. महादेवाचे दर्शन घेऊन तिथेच थोडा वेळ बसलो. तिथून पाय निघत नव्हता पण किहिम बीच ला लवकर जायचे होते त्यामुळे पुढच्या प्रवासाला निघालो. थोड्या वेळाने आम्ही किहिम बीच वर पोहोचलो. इथला बीच इतर बीच पेक्षा वेगळा आहे. किहिम बीच वर स्वच्छ पांढरी वाळू, निळसर आकाश आणि कोरड्या किनाऱ्यावर असलेल्या नारळसुपारीच्या झाडांची दाटी असं नैसर्गिक दृश्य दिसतं. समुद्राच्या पाण्यात अनेक रंगांची जसे की पांढरी,

प्रेक्षणीय.....

शीतल गायकवाड, पुणे
मोबाईल : 9923175624

काळी, तपकिरी इ. वाळू दिसते. या वाळू मध्ये कोणीतरी चित्रं रेखाटल्या प्रमाणे नक्षी उमटलेली असते. ही नक्षी विविध रंगांची वाळू व लाटा यांमुळे बनते. सगळीकडे एकसारखी नक्षी पाहून ती आपोआप बनते यावर विश्वासच बसत नाही. या खडकाळनिळ्या समुद्राच्या

आणि वाळूतून बनलेल्या निसर्गरम्य पार्श्वभूमीमुळे किहिमला "महाराष्ट्रातील एक गुप्त रमणीय ठिकाण" म्हणूनही ओळखले जाते. लहान लहान रंगीबेरंगी गोल दाग आणि विविध प्रकारचे शंख शिंपले संग्रह करायला मजा येते. येथे हवा शुद्ध, ध्वनिकोलाहल कमी आणि गार वारा आहे. इथे गर्दीही कमी असल्याने निवांतपणा अनुभवता येतो. कितीतरी वेळ आम्ही मैत्रिणी हातात हात घालून कडेच्या लाटांचा आनंद घेत किनाऱ्यावर फिरलो. नंतर थोड्या पाण्याच्या आत असलेल्या खडकांवर जाऊन बसलो. बराच वेळ लाटा, लांबवर दिसणाऱ्या बोटी पाहण्यात दंग झालो.

नंतर किनाऱ्यावर मऊ आणि थोडीशी ओलसर वाळू पाहून लहानपणी वाळूत खोपा बनवायची त्याची आठवण झाली. पण एव्हाना सगळे चला आता, उशीर होतय असं म्हणत होते. प्लीज अजून ५/१० मिनिट थांबू म्हणून मी वाळूत बसले. व मस्त खोपा बनवला. परत खूप वर्षांनी लहानपण जगण्याचा अनुभव घेतला. तिथेच किनाऱ्यावर एका रेस्टॉरंट मध्ये समुद्राकडे पहात निवांत बसुन नाश्ता केला. त्यानंतर रिसॉर्ट वर जाऊन आवरून तूप मनावे परत पुण्याच्या दिशेने निघालो.